

УДК 614.8+351.7

DOI: 10.35432/tisb362026370283

Микола Андрієнко

*доктор наук з державного управління, професор,
начальник науково-дослідного центру цивільного захисту
Інституту наукових досліджень з цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України
<https://orcid.org/0000-0002-9222-4831>
e-mail: andnv@ukr.net*

Оксана Бойко

*кандидат наук з державного управління, старший науковий співробітник науково-
дослідного відділу цивільного захисту науково-дослідного центру цивільного захисту
Інституту наукових досліджень з цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України
<https://orcid.org/0000-0002-1404-996X>
e-mail: oxiukr@ukr.net*

Петро Гаман

*доктор наук з державного управління, професор, провідний науковий співробітник
науково-дослідного відділу інженерно-технічних заходів науково-дослідного центру
цивільного захисту, Інституту наукових досліджень з цивільного захисту
Національного університету цивільного захисту України
<https://orcid.org/0000-0003-1881-0397>
e-mail: petro185@ukr.net*

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОГО ЗАХИСТУ В УМОВАХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

У даній статті досліджено правові та організаційно-управлінські аспекти проведення заходів медичного захисту в умовах надзвичайних ситуацій, практичні дії підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій та Міністерства охорони здоров'я України, суб'єктів забезпечення цивільного захисту з організації медичних заходів, функціонування медицини катастроф, міжвідомчу взаємодію під час реалізації заходів медичного захисту в умовах надзвичайних ситуацій.

Проаналізовані наукові публікації вітчизняних вчених та практиків з питань медичного захисту в умовах надзвичайних ситуацій, положення Кодексу цивільного захисту України, інших нормативно-правових актів з цих питань.

Обґрунтовано доцільність подальшого вдосконалення заходів медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема під час воєнного стану; алгоритму дій аварійно-рятувальних підрозділів та закладів охорони здоров'я під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій воєнного характеру; діяльності функціональної підсистеми медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту; медичної спеціалізованої служби цивільного захисту; здійснення аеромедичної евакуації постраждалих (хворих) із зон надзвичайних ситуацій (небезпечних подій) повітряними суднами Державної служби України з надзвичайних ситуацій.

Виокремлено проблеми і ризики, що мають місце на напрямку реалізації заходів медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема під час дії воєнного стану, питання пошуку інноваційних підходів, що спрямовані на підвищення оперативності та ефективності проведення медичних заходів.

Запропоновано деякі зміни до законодавства України з проведення заходів медичного захисту в умовах надзвичайних ситуацій, використання кращого міжнародного досвіду з цих питань, шляхи подальшого вдосконалення міжвідомчої взаємодії тощо.

Ключові слова: цивільний захист, державне управління, державна політика, медичний захист, медицина катастроф, надзвичайна ситуація, правовий режим воєнного стану, Кодекс цивільного захисту України.

Mykola Andriienko

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Head of the Research Center for Civil Protection, Institute of Scientific Research on Civil Protection of the National University of Civil Protection of Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-9222-4831>
e-mail: andnv@ukr.net

Oksana Boiko

PhD in Public Administration, Senior Researcher at the Civil Protection Research Department of the Research Center for Civil Protection, Institute of Scientific Research on Civil Protection of the National University of Civil Protection of Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-1404-996X>
e-mail: oxiukr@ukr.net

Petro Gaman

Doctor of Science in Public Administration, Professor, Leading Researcher at the Department for Engineering and Technical Measures Research of the Research Center for Civil Protection, Institute of Scientific Research on Civil Protection of the National University of Civil Protection of Ukraine
<https://orcid.org/0000-0003-1881-0397>
e-mail: petro185@ukr.net

THEORETICAL FOUNDATIONS OF MEDICAL PROTECTION ORGANIZATION IN EMERGENCY SITUATIONS

This article examines the legal and organizational and managerial aspects of carrying out medical protection measures in emergency situations, practical actions of the units of the State Emergency Service of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine, civil protection entities in organizing medical measures, the functioning of disaster medicine, interdepartmental interaction during the implementation of medical protection measures in emergency situations.

Scientific publications of domestic scientists and practitioners on medical protection in emergency situations, the provisions of the Civil Protection Code of Ukraine, and other regulatory legal acts on these issues are analyzed.

The feasibility of further improving medical protection measures for the population in emergency situations, in particular during martial law; the algorithm of actions of emergency and rescue units and health care institutions during the elimination of the consequences of military emergencies; the activities of the functional subsystem of medical protection of the population of the unified state system of civil protection; the medical specialized service of civil protection; aeromedical evacuation of victims (patients) from emergency zones (dangerous events) by aircraft of the State Emergency Service of Ukraine.

The problems and risks that occur in the implementation of medical protection measures in emergency situations, in particular during martial law, are highlighted, as well as the issue of finding innovative approaches aimed at increasing the efficiency and effectiveness of medical measures.

Some changes to the legislation of Ukraine on medical protection measures in emergency situations, the use of the best international experience on these issues, ways to further improve interdepartmental cooperation, etc. are proposed.

Keywords: civil defense, public administration, public policy, medical protection, disaster medicine, emergency situation, legal regime of martial law, Civil Defense Code of Ukraine.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. В умовах воєнного стану в Україні важливе місце відводиться теоретичним засадам проведення заходів медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, взаємодії органів і підрозділів цивільного захисту та закладів охорони здоров'я.

Наразі заходи медичного захисту населення адаптовані до умов воєнного стану, вдосконалюється національне законодавство з цих питань, відпрацьовані алгоритми проведення заходів медичного захисту.

Водночас вдосконалення потребують питання міжвідомчої взаємодії під час виконання заходів медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій воєнного характеру.

Актуальними залишаються питання подальшого проведення наукових досліджень проблем медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, пошуку інноваційних підходів, зокрема використання можливостей мобільних медичних формувань служби медицини катастроф, медичних дронів тощо.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Питання медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій досліджували П. Волянський, В. Вороненко, С. Гур'єв, М. Долгий, В. Кушнір, О. Мазуренко, Г. Рошін, А. Терент'єва, В. Якимець та інші.

П. Волянський присвятив свої наукові дослідження питанням становлення і розвитку державного управління медичним захистом населення від наслідків надзвичайних ситуацій в Україні, а також проблемам медичного реагування на виникнення надзвичайних ситуацій мирного часу. Ним «досліджено організаційні принципи організації медичного забезпечення постраждалих внаслідок надзвичайних ситуацій» [3,4].

Проблемні питання і перспективи розвитку публічного управління медичним реагуванням на надзвичайні ситуації в Україні також досліджував О. Волянський [2].

В. Смірнова і В. Репута досліджували місце та роль медичного забезпечення в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій. «Розглянуто головні напрями діяльності закладів охорони здоров'я ДСНС, а саме: лікувально-профілактичний, санітарно-гігієнічний, організаційно-методичний, протиепідемічний, медичного постачання і медико-психологічної реабілітації» [18, с.97].

Питання генези системи медичного захисту в умовах надзвичайних ситуацій досліджувала Л. Шостак. «Наголошується на актуальності дослідження проблеми організації медичного захисту населення в умовах бойових дій та організації сталого функціонування закладів охорони здоров'я, а також визначення порядку надання допомоги за умов взаємодії відомчих медичних закладів» [20, с. 1].

Важливим проблемним питанням медико-санітарного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях та міжвідомчої координації в процесі подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій присвятили своє дослідження Г. Рошін, О. Мазуренко, А. Терент'єва та Н. Іскра. Авторами зроблено висновок, «що ефективна й успішна взаємодія міністерств і відомств у процесі подолання наслідків у надзвичайних ситуаціях природного і техногенного характеру можлива лише при безперервному оперативному управлінні процесом на всіх організаційних рівнях учасників цього процесу» [17, с. 95].

А. Терент'єва також досліджувала важливе питання планування медико-санітарного

забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях. Нею «висвітлено методичні підходи до планування заходів медичного захисту на випадок надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру» [19].

Питанням організації та управління процесом надання медичної допомоги постраждалим внаслідок катастрофічних землетрусів, зокрема аналізу дій українських медичних працівників та рятувальників під час ліквідації їх наслідків, присвятили своє дослідження С. Гур'єв, П. Волянський, А. Терент'єва, С. Сацик та Ю. Гріненко [5].

Г. Роцін та О. Мазуренко досліджували мобільні медичні формування служби медицини катастроф [16].

Актуальному питанню використання медичних дронів як однієї з інновацій в діяльності державної служби медицини катастроф присвятили своє дослідження В. Якимець, П. Волянський, Д. Ядченко, С. Мосов, В. Печиборщ, В. Якимець, Е. Хорошун та О. Печиборщ [21].

Враховуючи важливість впровадження кращого зарубіжного досвіду, слід відмітити дослідження англо-американської, франко-німецької та змішаної японської моделей надання екстреної медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях, яке провели В. Якимець, В. Печиборщ, П. Волянський, В. Кушнір, В. Вороненко та В. Майданюк [22].

Слід відмітити авторів навчальних підручників з питань медичного захисту населення в надзвичайних ситуаціях в єдиній державній системі цивільного захисту (В. Печиборщ, П. Волянський та В. Якимець), з основних питань організації медичного та біологічного захисту постраждалого населення при подоланні медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій (М. Близнюк, П. Волянський, М. Гафарова, С. Гур'єв, М. Долгий, Н. Іскра, В. Крилюк, В. Кузьмін, В. Матяш, С. Сацик та А. Терент'єва) та з питань медицини надзвичайних ситуацій, зокрема екстреної медичної допомоги (С. Гур'єв, В. Шищук та Ю. Шкатула) [11, 9, 6].

Водночас питання організації медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема під час дії воєнного стану, продовжують залишатися актуальними та потребують додаткового вивчення, проведення комплексних наукових досліджень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Дослідити питання медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, подальшого вдосконалення державного управління, формування та реалізації державної політики на даному напрямку діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В умовах надзвичайних ситуацій актуальними постають питання медичного захисту, як одного із основних завдань цивільного захисту.

Кодексом цивільного захисту України визначено, що «медичний захист включає:

надання медичної допомоги постраждалим внаслідок надзвичайних ситуацій, рятувальникам та іншим особам, які залучалися до виконання аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, гасіння пожеж, проведення їх медико-психологічної реабілітації;

планування і використання сил та засобів закладів охорони здоров'я незалежно від форми власності;

своєчасне застосування профілактичних медичних препаратів та своєчасне проведення санітарно-протиепідемічних заходів;

завчасне створення і підготовку спеціальних медичних формувань;

утворення в умовах надзвичайних ситуацій необхідної кількості додаткових тимчасових мобільних медичних підрозділів або залучення додаткових закладів охорони здоров'я;

накопичення медичного та спеціального майна і техніки;

підготовку та перепідготовку медичних працівників з надання екстреної медичної допомоги;

навчання населення способам надання постраждалим необхідної допомоги та правилам дотримання особистої гігієни;

здійснення інших заходів, пов'язаних з медичним захистом населення, залежно від ситуації, що склалася» [8, стаття 36].

Здійснення заходів медичного захисту населення покладається на суб'єктів забезпечення цивільного захисту, якими відповідно до статті 6 Кодексу цивільного захисту України є «центральні органи виконавчої влади, інші органи державної влади, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, громадські організації» [8, стаття 6].

Міністерство внутрішніх справ України є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, а Державна служба України з надзвичайних ситуацій реалізує її.

На Міністерство охорони здоров'я України покладено формування та реалізацію державної політики у сфері охорони здоров'я.

Відповідно до Кодексу цивільного захисту України, Положення про єдину державну систему цивільного захисту, Типових положень про функціональні і територіальні підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту та пункту 8 Положення про Міністерство охорони здоров'я України утворена функціональна підсистема медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту.

Положення про функціональну підсистему медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту (далі – Положення) затверджено наказом МОЗ від 23 березня 2023 року № 542. Положення визначає основи створення функціональної підсистеми медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту, її склад, завдання та рівні. «Функціональна підсистема медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту – складова частина єдиної державної системи цивільного захисту, до якої входять органи управління функціональної підсистеми та підпорядковані їм сили цивільного захисту, підприємства, установи та організації, що належать до сфери управління МОЗ, які виконують завдання цивільного захисту. Метою створення функціональної підсистеми є захист населення і об'єктів функціональної підсистеми від надзвичайних ситуацій у мирний час та в особливий період, здійснення заходів цивільного захисту із забезпечення медичного захисту, ліквідації медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій, зменшення матеріальних втрат у разі їх виникнення на об'єктах функціональної підсистеми, забезпечення готовності її сил і засобів до дій, спрямованих на запобігання і реагування на надзвичайні ситуації». Безпосереднє керівництво функціональною підсистемою здійснює Міністр охорони здоров'я України [14].

У сфері охорони здоров'я на основі органів управління, сил і засобів підприємств, установ та організацій галузі охорони здоров'я, що належать до сфери управління МОЗ, утворюється також медична спеціалізована служба цивільного захисту, шляхом зведення об'єктових підрозділів, для проведення спеціальних робіт (щодо медичного забезпечення населення). «Медична спеціалізована служба цивільного захисту (далі – Служба) належить до сил цивільного захисту та забезпечує надання медичної допомоги населенню в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій в мирний час та в особливий період, можливих терористичних проявів». Затвердженим наказом МОЗ від 12 червня 2019 року № 1349 Положенням про Службу визначено основні завдання, порядок утворення та склад Служби, а також організацію управління нею та її функціонування. Службу очолює Міністр охорони здоров'я України [12].

Слід також відмітити, що медична допомога населенню забезпечується службою медицини катастроф, керівництво якою здійснює центральний орган виконавчої влади, який

забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я (Міністерство охорони здоров'я України).

Порядок виконання функцій медицини катастроф затверджено відповідною постановою Кабінету Міністрів України, де визначено загальні організаційні та процедурні засади виконання функцій медицини катастроф. «Суб'єктом національного рівня координації функціонування служби медицини катастроф є уповноважений заклад з питань координації функціонування служби медицини катастроф, яким є державний заклад «Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф Міністерства охорони здоров'я України», а суб'єктами регіонального рівня – Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні (військові) адміністрації, центри екстреної медичної допомоги та медицини катастроф» [7].

Актуальними залишаються спільні дії сил цивільного захисту та закладів охорони здоров'я під час здійснення аеромедичної евакуації постраждалих (хворих) із зон надзвичайних ситуацій (небезпечних подій) повітряними суднами Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС).

«Аеромедична евакуація – транспортування постраждалих (хворих) до закладів охорони здоров'я авіаційним транспортом з наданням за потреби належної медичної допомоги на борту повітряного судна» [15].

До роботи з проведення аеромедичної евакуації на повітряних суднах ДСНС допускаються: особи авіаційного персоналу сил цивільного захисту ДСНС та медичні працівники з відповідною кваліфікацією зі складу спеціалізованих медичних бригад постійної готовності другої черги закладів охорони здоров'я в регіонах.

Саме з метою здійснення аеромедичної евакуації Спеціальний авіаційний загін Оперативно-рятувальної служби цивільного захисту ДСНС утримує у відповідних режимах готовності повітряні судна (зокрема гелікоптери «Airbus Helicopters H145»), обладнані комплектами спеціальних медичних виробів, та екіпажі, які мають право на виконання польотів та відповідну підготовку.

В цілому питання взаємодії між ДСНС та МОЗ в разі виникнення надзвичайних ситуацій врегульовані в Інструкції щодо організації взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Міністерством охорони здоров'я України в разі виникнення надзвичайних ситуацій, затвердженій спільним наказом МВС та МОЗ від 03 квітня 2018 року № 275/600 [13].

Важливе місце організаційно-управлінські питання медичного захисту населення займають під час проведення заходів евакуації в умовах дії воєнного стану [1].

Органи та підрозділи цивільного захисту в умовах триваючої російсько-української війни виконують завдання за призначенням, реагують на надзвичайні ситуації воєнного характеру, рятують життя та здоров'я людей. З початку повномасштабного військового вторгнення РФ на територію України ДСНС здійснено 275 тис. 86 виїздів на ліквідацію наслідків обстрілів населених пунктів та об'єктів інфраструктури, врятовано 7 тис. 834 особи, надано психологічну допомогу 353 тис. 573 особам [10].

Під час ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій в тісній взаємодії з органами та підрозділами цивільного захисту виконують завдання за призначенням заклади охорони здоров'я, складові функціональної підсистеми медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту, медичної спеціалізованої служби цивільного захисту.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Проведене дослідження підтверджує важливість питань медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, як одного із основних завдань цивільного захисту, необхідність подальшого вдосконалення організації взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Міністерством охорони здоров'я України в разі виникнення надзвичайних ситуацій, спільних дій сил цивільного захисту та закладів охорони

здоров'я; діяльності функціональної підсистеми медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту, медичної спеціалізованої служби цивільного захисту.

Зроблено висновок про актуальність питань медичного захисту населення в умовах воєнного стану, необхідність подальшого вдосконалення національного законодавства, що регулює питання організації медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, зокрема виконання функцій медицини катастроф.

Пріоритетними залишаються питання подальшого відпрацювання алгоритмів дій органів і підрозділів цивільного захисту та закладів охорони здоров'я в умовах воєнного стану, проведення наукових досліджень на напрямку організації медичного захисту населення в умовах надзвичайних ситуацій, використання міжнародного досвіду з цих питань.

Список використаних джерел

1. Андрієнко М. В., Бойко О. А., Гаман П. І. Правові та організаційно-управлінські аспекти проведення заходів евакуації в умовах воєнного стану. Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток». 2026. № 2. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.2.1>
2. Волянський О. П. Публічне управління медичним реагуванням на надзвичайні ситуації в Україні: проблеми і перспективи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 15. С. 242–248. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.242>
3. Волянський П. Б. Державне управління медичним захистом населення від наслідків надзвичайних ситуацій в Україні: становлення і розвиток: монографія. Київ: Українська технологічна група, 2013. 360 с.
4. Волянський П. Б. Деякі питання проблеми медичного реагування на виникнення надзвичайних ситуацій мирного часу. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=591>
5. Гур'єв С. О., Волянський П. Б., Терент'єва А. В., Сацик С. П., Грінченко Ю. О. Організація та управління процесом надання медичної допомоги постраждалим внаслідок землетрусів. Переяслав-Хмельницький: СКД, 2008. 188 с.
6. Гур'єв С. О., Шишук В. Д., Шкатула Ю. В. Медицина надзвичайних ситуацій. Екстрена медична допомога: навчальний посібник. Суми: Видавництво СумДУ, 2010. 321 с.
7. Деякі питання виконання функцій медицини катастроф: постанова Кабінету Міністрів України від 09 червня 2023 року № 586. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-2023-%D0%BF#Text>
8. Кодекс цивільного захисту України: Закон України від 02.10.2012 р. № 5403 – VI. Дата оновлення: 22.03.2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
9. Медичний та біологічний захист за умов надзвичайних ситуацій: навчальний посібник. За заг. ред. Волянського П. Б., Гур'єва С. О. Харків: ФОП Панов А. М., 2016. 324 с. URL: <https://nmc.dsns.gov.ua/upload/1/6/3/7/5/2019-9-14-med-biolog-zahist.pdf>
10. Оперативна інформація ДСНС щодо ліквідації наслідків ведення бойових дій російською федерацією та роботи піротехнічних підрозділів. Урядовий портал. Єдиний вебпортал органів виконавчої влади. URL: www.kmu.gov.ua/news/24072026operativna-informatsiia-dsns-shchodo-likvidatsii-naslidkiv-vedennia-boiovykh-dii-rosiiskoiu-federatsiiei-ta-roboty-pirotekhnichnykh-pidrozdiliv
11. Печиборщ В. П., Волянський П. Б., Якимець В. М. Медичний захист населення в надзвичайних ситуаціях в єдиній державній системі цивільного захисту. Київ: Вид-во Людмила, 2019. 692 с.
12. Положення про медичну спеціалізовану службу цивільного захисту: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12 червня 2019 року № 1349 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0758-19#Text>

13. Про затвердження Інструкції щодо організації взаємодії між Державною службою України з надзвичайних ситуацій і Міністерством охорони здоров'я України в разі виникнення надзвичайних ситуацій: наказ МВС України та МОЗ України від 03 квітня 2018 року № 275/600. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0479-18#Text>

14. Про затвердження Положення про функціональну підсистему медичного захисту населення єдиної державної системи цивільного захисту: наказ Міністерства охорони здоров'я України від 23 березня 2023 року № 542 (із змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0590-23#Text>

15. Про затвердження Порядку спільних дій сил цивільного захисту та закладів охорони здоров'я під час здійснення аеромедичної евакуації повітряними суднами Державної служби України з надзвичайних ситуацій: наказ МВС України та МОЗ України від 16 серпня 2018 року № 677/1503. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1232-18#Text>

16. Рошнін Г. Г., Мазуренко О. В. Мобільні медичні формування служби медицини катастроф. *Український журнал екстремальної медицини імені Г. О. Можаяєва*. 2010. Том 11, № 4. С. 43-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ujem_2010_11_4_8

17. Рошнін Г. Г., Мазуренко О. В., Терент'єва А. В., Іскра Н. І. Деякі питання міжвідомчої координації в процесі подолання медико-санітарних наслідків надзвичайних ситуацій. *Економіка та держава*. 2010. Випуск 6. С. 93-95. http://www.economy.in.ua/pdf/6_2010/30.pdf

18. Смірнова В. Л., Репута В. В. Місце та роль медичного забезпечення в системі Державної служби України з надзвичайних ситуацій. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2020. № 3. С. 97-102. DOI: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2020.3.11629>

19. Терент'єва А. В. Планування медико-санітарного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 2. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=98>

20. Шостак Л. Й. Генеза системи медичного захисту в умовах надзвичайних ситуацій. *Ukrainian medical journal*. 2023. Т. 159, № 1. DOI: <https://doi.org/10.32471/umj.1680-3051.159.249062>

21. Якимець В. В., Волянський П. Б., Ядченко Д. М., Мосов С. П., Печиборщ В. П., Якимець В. М., Хорошун Е. М., Печиборщ О. В. Медичні дрони – інновація державної служби медицини катастроф. *Харківська хірургічна школа*. 2021. Випуск 3 (108). С. 55-61.

22. Якимець В. М., Печиборщ В. П., Волянський П. Б., Кушнір В. А., Вороненко В. В., Майданюк В. П. Англо-американська, франко-німецька та змішана японська моделі надання екстреної медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях. *Вісник морської медицини*. 2021. Випуск 6. С. 93-95.

References

1. Andriienko, M. V., Boiko, O. A., Gaman, P. I. (2026). Pravovi ta orhanizatsiino-upravlinski aspekty provedennia zakhodiv evakuatsii v umovakh voiennoho stanu [Legal and organizational aspects of conducting evacuation measures under martial law]. *Elektronnyi zhurnal «Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok» – Electronic Journal "Public Administration: Improvement and Development"*, 2. Retrieved from <https://doi.org/10.32702/2307-2156.2026.2.1> [in Ukrainian].

2. Volianskyi, O. P. (2024). Publichne upravlinnia medychnym reahuvanniam na nadzvychaini sytuatsii v Ukraini: problemy i perspektyvy [Public management of medical response to emergency situations in Ukraine: problems and prospects]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: Practice and Experience*, 15, 242–248. Retrieved from <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.15.242> [in Ukrainian].

3. Volianskyi, P. B. (2013). Derzhavne upravlinnia medychnym zakhystom naselennia vid

naslidkiv nadzvychainykh sytuatsii v Ukraini: stanovlennia i rozvytok [State management of medical protection of the population from the consequences of emergency situations in Ukraine: formation and development] [Monograph]. Ukrainska tekhnolohichna hrupa [in Ukrainian].

4. Volianskyi, P. B. (2013). Deiaki pytannia problemy medychnoho reahuvannia na vynyknennia nadzvychainykh sytuatsii myrnoho mechu [Some issues of medical response to the occurrence of peacetime emergency situations]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration: Improvement and Development*, 2. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=591> [in Ukrainian].

5. Huriev, S. O., Volianskyi, P. B., Terentieva, A. V., Satsyk, S. P., & Hrinenko, Yu. O. (2008). Orhanizatsiia ta upravlinnia protsesom nadannia medychnoi dopomohy postrazhdalym vnaslidok zemletrusiv [Organization and management of the process of providing medical care to victims of earthquakes]. SKD [in Ukrainian].

6. Huriev, S. O., Shyshchuk, V. D., & Shkatula, Yu. V. (2010). Medytsyna nadzvychainykh sytuatsii. Ekstrena medychna dopomoha [Emergency medicine. Emergency medical assistance] [Study guide]. Vydavnytstvo SumDU [in Ukrainian].

7. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2023). Deiaki pytannia vykonannia funkttsii medytsyny katastrof: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 09 chervnia 2023 roku № 586 [Some issues of performing disaster medicine functions: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated June 09, 2023, No. 586]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

8. Verkhovna Rada of Ukraine. (2012). Kodeks tsyvilnoho zakhystu Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 02.10.2012 r. № 5403-VI [Code of Civil Protection of Ukraine: Law of Ukraine dated October 02, 2012, No. 5403-VI]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text> [in Ukrainian].

9. Volianskyi, P. B., & Huriev, S. O. (Eds.). (2016). Medychnyi ta biolohichniy zakhyst za umov nadzvychainykh sytuatsii [Medical and biological protection in emergency situations] [Study guide]. FOP Panov A. M. Retrieved from <https://nmc.dsns.gov.ua/upload/1/6/3/7/5/2019-9-14-med-biolog-zahist.pdf> [in Ukrainian].

10. State Emergency Service of Ukraine. (2026). Operativna informatsiia DSNS shchodo likvidatsii naslidkiv vedennia boiovykh dii rosijskoiu federatsiiu ta roboty pirotekhnichnykh pidrozdiliv [Operational information of the SES on liquidating the consequences of military operations by the Russian Federation and the work of pyrotechnic units]. Uriadovi portal. Retrieved from www.kmu.gov.ua/news/24072026operativna-informatsiia-dsns-shchodo-likvidatsii-naslidkiv-vedennia-boiovykh-dii-rosijskoiu-federatsiieiue-ta-roboty-pirotekhnichnykh-pidrozdiliv [in Ukrainian].

11. Pechyborshch, V. P., Volianskyi, P. B., & Yakymets, V. M. (2019). Medychnyi zakhyst naselennia v nadzvychainykh sytuatsiiah v yedynii derzhavnii systemi tsyvilnoho zakhystu [Medical protection of the population in emergency situations within the unified state civil protection system]. Vyd-vo Liudmyla [in Ukrainian].

12. Ministry of Health of Ukraine. (2019). Polozhennia pro medychnu spetsializovanu sluzhbu tsyvilnoho zakhystu: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 12 chervnia 2019 roku № 1349 [Regulations on the medical specialized civil protection service: Order of the Ministry of Health of Ukraine dated June 12, 2019, No. 1349]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0758-19#Text> [in Ukrainian].

13. Ministry of Internal Affairs of Ukraine, & Ministry of Health of Ukraine. (2018). Pro zatverdzhennia Instruksii shchodo orhanizatsii vzaiemodii mizh Derzhavnoiu sluzhboiu Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii i Ministerstvom okhorony zdorov'ia Ukrainy v razi vynyknennia nadzvychainykh sytuatsii: nakaz MVS Ukrainy ta MOZ Ukrainy vid 03 kvitnia 2018 roku № 275/600 [On approval of the Instruction on organizing interaction between the State Emergency Service of Ukraine and the Ministry of Health of Ukraine in case of emergency situations: Order of

the MIA of Ukraine and the MOH of Ukraine dated April 03, 2018, No. 275/600]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0479-18#Text> [in Ukrainian].

14. Ministry of Health of Ukraine. (2023). Pro zatverdzhennia Polozhennia pro funktsionalnu pidsystemu medychnoho zakhystu naselennia yedynoi derzhavnoi systemy tsyvilnoho zakhystu: nakaz Ministerstva okhorony zdorov'ia Ukrainy vid 23 bereznia 2023 roku № 542 [On approval of the Regulation on the functional subsystem of medical protection of the population of the unified state system of civil protection: Order of the Ministry of Health of Ukraine dated March 23, 2023, No. 542]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0590-23#Text> [in Ukrainian].

15. Ministry of Internal Affairs of Ukraine, & Ministry of Health of Ukraine. (2018). Pro zatverdzhennia Poriadku spilnykh dii syl tsyvilnoho zakhystu ta zakladiv okhorony zdorov'ia pid chas zdijsnennia aeromedychnoi evakuatsii povitrianykh sudnamy Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii: nakaz MVS Ukrainy ta MOZ Ukrainy vid 16 serpnia 2018 roku № 677/1503 [On approval of the Procedure for joint actions of civil protection forces and healthcare institutions during aeromedical evacuation by aircraft of the State Emergency Service of Ukraine: Order of the MIA of Ukraine and the MOH of Ukraine dated August 16, 2018, No. 677/1503]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1232-18#Text> [in Ukrainian].

16. Roshchyn, H. H., & Mazurenko, O. V. (2010). Mobilni medychni formuvannia sluzhby medytsyny katastrof [Mobile medical units of disaster medicine service]. *Ukrainskyi zhurnal ekstremalnoi medytsyny imeni H. O. Mozhaieva – Ukrainian Journal of Extreme Medicine named after G. O. Mozhaev*, 11(4), 43–48. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ujem_2010_11_4_8 [in Ukrainian].

17. Roshchyn, H. H., Mazurenko, O. V., Terentieva, A. V., & Iskra, N. I. (2010). Deiaki pytannia mizhvidomchoi koordynatsii v protsesi podolannia medyko-sanitarnykh naslidkiv nadzvychainykh sytuatsii [Some issues of interagency coordination in the process of overcoming the medical and sanitary consequences of emergency situations]. *Ekonomika ta derzhava – Economy and State*, 6, 93–95. Retrieved from http://www.economy.in.ua/pdf/6_2010/30.pdf [in Ukrainian].

18. Smirnova, V. L., & Reputa, V. V. (2020). Mistse ta rol medychnoho zabezpechennia v systemi Derzhavnoi sluzhby Ukrainy z nadzvychainykh sytuatsii [Place and role of medical support in the system of the State Emergency Service of Ukraine]. *Visnyk sotsialnoi hihiieny ta orhanizatsii okhorony zdorov'ia Ukrainy – Journal of Social Hygiene and Health Care Organization of Ukraine*, 3, 97–102. Retrieved from <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2020.3.11629> [in Ukrainian].

19. Terentieva, A. V. (2010). Planuvannia medyko-sanitarnoho zabezpechennia naselennia v nadzvychainykh sytuatsiiakh [Planning of medical and sanitary support of the population in emergency situations]. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok – Public Administration: Improvement and Development*, 2. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=98> [in Ukrainian].

20. Shostak, L. Y. (2023). Heneza systemy medychnoho zakhystu v umovakh nadzvychainykh sytuatsii [Genesis of the system of medical protection in emergency situations]. *Ukrainian Medical Journal*, 159(1). Retrieved from <https://doi.org/10.32471/umj.1680-3051.159.249062> [in Ukrainian].

21. Yakymets, V. V., Volianskyi, P. B., Yadchenko, D. M., Mosov, S. P., Pechyborshch, V. P., Yakymets, V. M., Khoroshun, E. M., & Pechyborshch, O. V. (2021). Medychni drony – innovatsiia derzhavnoi sluzhby medytsyny katastrof [Medical drones – innovation of the state disaster medicine service]. *Kharkivska khirurhichna shkola – Kharkiv Surgical School*, 3(108), 55–61 [in Ukrainian].

22. Yakymets, V. M., Pechyborshch, V. P., Volianskyi, P. B., Kushnir, V. A., Voronenko, V. V., & Maidaniuk, V. P. (2021). Anhlo-amerykanska, franko-nimetska ta zmishana yaponska modeli nadannia ekstrenoi medychnoi dopomohy v nadzvychainykh sytuatsiiakh [Anglo-American, Franco-German and mixed Japanese models of emergency medical care in emergency situations].

Visnyk morskoi medytsyny – Bulletin of Maritime Medicine, 6, 93–95 [in Ukrainian].

Надійшла / Received 15.07.2026

Прийнято до друку / Accepted 24.08.2026

Опубліковано онлайн / Published online 31.08.2026

ISSN: 2663-7944

© The Author(s) 2026. This is an open access article distributed under the terms of the license CC BY-SA 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>), which permits use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited